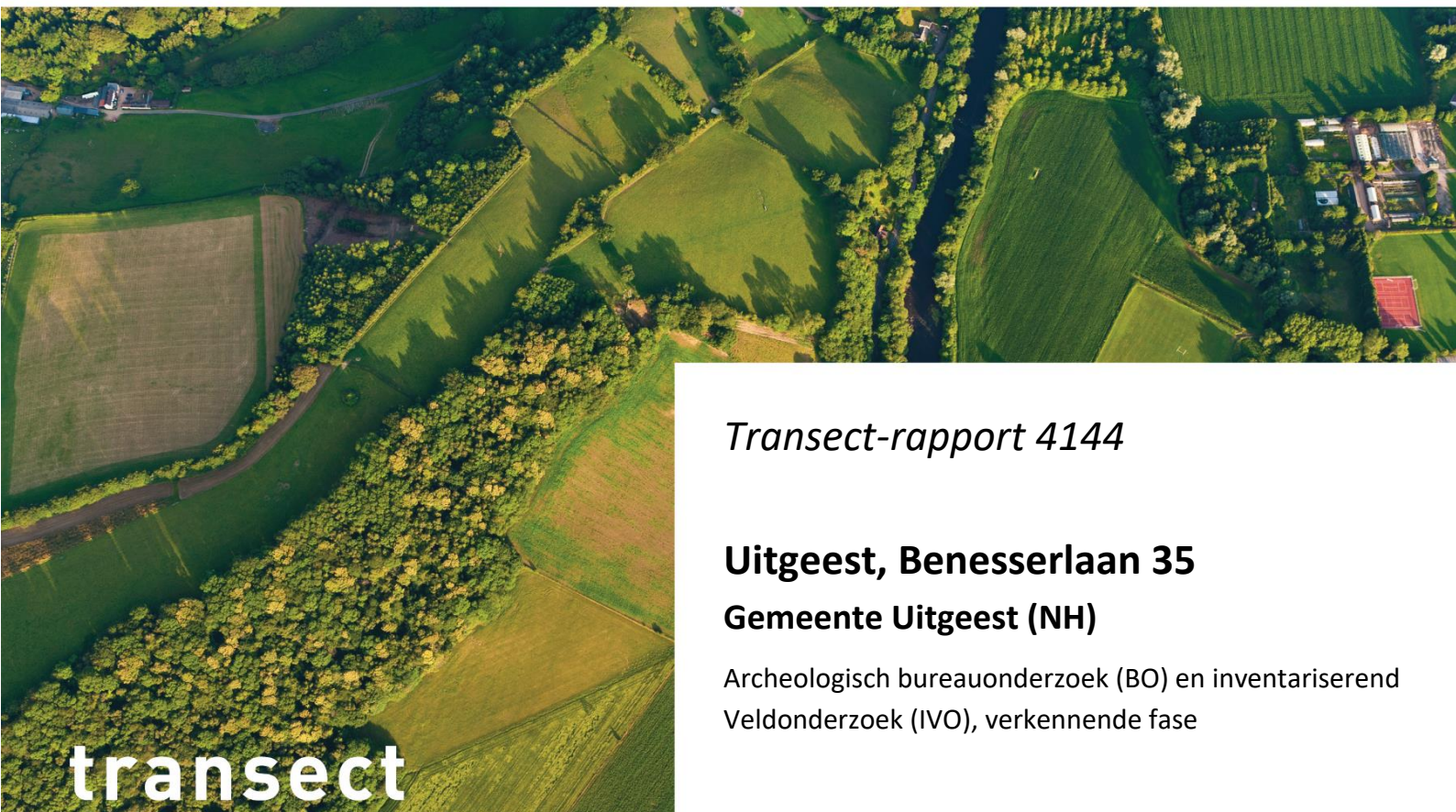

Transect-rapport 4144

Uitgeest, Benesserlaan 35

Gemeente Uitgeest (NH)

Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend
Veldonderzoek (IVO), verkennende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Auteur	J.P.M. de Wit MSc
Versie	Versie 1.2
Projectcode	22040048
Datum	11-07-2022
Opdrachtgever	Visser & Van Dam Postbus 7 1850 AA Heiloo
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein 5272722100
Onderzoeksmelding	Gemeente Uitgeest
Bevoegde overheid	NMF erfgoedadvies
Adviseur bevoegde overheid	Nog te beoordelen
Status	Transect, Nieuwegein
Beheer documentatie	Foto van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek (24-06-2022)
Voorblad	

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales (Senior KNA Prospector)	11-07-2022	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Visser & Van Dam heeft Transect in juni 2022 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Benesserlaan 35 in Uitgeest (gemeente Uitgeest). De aanleiding voor het onderzoek vormt de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van het slopen van de huidige bebouwing en het realiseren van 9 nieuwbouwwoningen in het gebied. Het archeologisch vooronderzoek bestaat hier uit een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO). De vraagstelling van deze onderzoeken is het specificeren van de archeologische verwachting van het plangebied en het toetsen en aanvullen van deze verwachting door middel van Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied naar verwachting op de overgang van de strandwal van Uitgeest naar het lager gelegen getijdegebied ten westen van het dorp ligt. Het is daarbij niet duidelijk of in de ondergrond van het plangebied strandwal/duinafzettingen aanwezig zijn. Indien deze aangetroffen worden, kunnen er resten vanaf het Laat-Neolithicum voorkomen. Ondieper kan veen voorkomen dankzij de vernatting van het gebied sinds de Midden-Bronstijd. Daarnaast heeft het gebied ten westen van de strandwal lange tijd onder invloed gestaan van getijdewerking, waardoor er getijdegeulen met bijbehorende oeverwallen in het plangebied voor kunnen komen. Omstreeks de 12^e eeuw is het gebied waarin het plangebied zich bevindt, bedijkt en ontstond circa 300 meter ten westen het buurtgemeenschap Benes. Benes is omstreeks de 18^e eeuw verdwenen, waarna het ingepolderde gebied tot aan 1980 vrijwel onveranderd is gebleven. Tussen 1964 en 1980 is de woonwijk De Koog in het gebied ontwikkeld en is tevens de huidige bebouwing in het plangebied gerealiseerd. Deze is gebouwd op circa 80 cm ophoogzand dat bovenop het oude maaiveld is gedeponeerd. Op basis van bovenstaande geldt in het plangebied een hoge verwachting op resten uit de perioden Laat-Paleolithicum – Nieuwe Tijd.

Uit het veldonderzoek blijkt dat bovenop strandwalafzettingen een laag Hollandveen aanwezig is (vanaf 200 – 250 cm -Mv; 1,76 - 2,05 m -NAP). Dit veen heeft zich sinds de Bronstijd (1800 v. Chr.) gevormd, toen het gebied door het sluiten van het zeegat bij Velsen vernatte. Tijdens de ontwikkeling van het Oer-IJ estuarium in de IJzertijd was er sprake van hernieuwde activiteit, waarbij nieuw sediment bovenop het veen is afgezet. Dit sediment bestaat uit oeverwal- en kwelerafzettingen. Aan de top van deze afzettingen 55 – 85 cm -Mv (0,31 – 0,40 m – NAP) heeft zich een vegetatieniveau ontwikkeld. Tijdens de ontwikkeling van de woonwijk De Koog sinds 1950 is bovenop deze afzettingen een ophooglaag van circa 80 cm aangebracht. Aangezien in het plangebied onder het veen strandafzettingen zijn aangetroffen kan de hoge verwachting op resten uit de perioden Laat-Neolithicum – Bronstijd, zoals gesteld in het bureauonderzoek, bevestigd worden. Het vegetatieniveau in het westen van het plangebied en de aanwezigheid van oeverafzettingen in het oosten maakt dat de hoge verwachting op resten uit de perioden IJzertijd – Nieuwe Tijd tevens bevestigd is.

Advies

Aangezien er in het plangebied een hoge verwachting is vastgesteld wordt een archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Aangezien het onbekend is op welke diepte de fundering van de huidige bebouwing ligt en de funderingen van nieuwbouwwoningen zullen komen, wordt geadviseerd dit onderzoek uit te voeren indien bij het realiseren van de nieuwbouwwoningen de bodem dieper dan 40 cm -Mv (minimale diepte ophoogpakket + 20 cm buffer) verstoord zal worden. Dit vervolgonderzoek kan het beste uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) ter plaatse van de onbebouwde delen in het plangebied. Voor een gravend onderzoek is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat door het bevoegd gezag (gemeente Uitgeest) beoordeeld en goedgekeurd is.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal de bevoegde overheid (de gemeente Uitgeest) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Inhoud

1. Aanleiding	1
2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied	3
4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	5
5. Beleidskader	6
6. Landschap, geomorfologie en bodem	7
7. Beschrijving bekende archeologische kenmerken	10
8. Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen	13
9. Gespecificeerde archeologische verwachting	19
10. Resultaten veldonderzoek	21
11. Beantwoording onderzoeksvragen	23
12. Conclusie en Advies	24
13. Geraadpleegde bronnen	25
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland	27
Bijlage 2: Plantekening	28
Bijlage 3: Archeologische beleidskaart van de gemeente Uitgeest	29
Bijlage 4: Geomorfologie	30
Bijlage 5: Hoogtekaart	31
Bijlage 6: Bodemkaart	32
Bijlage 7: Archeologische informatie	33
Bijlage 8: Boorpuntenkaart	34
Bijlage 8: Foto's van boringen	35
Bijlage 9: Boorbeschrijvingen	37

1. Aanleiding

In opdracht van Visser & Van Dam heeft Transect¹ in juni 2022 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Benesserlaan 35 in Uitgeest (gemeente Uitgeest). De aanleiding voor het onderzoek vormt de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van het slopen van de huidige bebouwing en het realiseren van 9 nieuwbouwwoningen in het gebied.

In het plangebied geldt in het bestemmingsplan *Wonen Noord en Centrum* (2012) een dubbelbestemming met Waarde – Archeologie 3. Vanwege deze aanduiding is een archeologisch onderzoek verplicht bij bodemingrepen, die groter zijn dan 500 m² en dieper dan 35 cm -Mv reiken. Dit betekent dat gezien de omvang van de voorgenomen toekomstige ontwikkeling (circa 1810 m² met bodemingrepen dieper dan 50 cm -Mv) archeologisch vooronderzoek nodig is.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 en het Plan van Aanpak (De Wit, 2022).

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek, te weten een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting, dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik, bepalen van de kans dat binnen het plangebied archeologische resten kunnen voorkomen. Hiervoor is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers historisch (digitaal) kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geologisch-geomorfologisch (digitaal) kaartmateriaal geraadpleegd.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O). De toegepaste methodiek in het veld wordt beschreven bij de beschrijving van de veldresultaten (Hoofdstuk 10).

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie antwoord te geven op de volgende vragen:

- Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
- Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
- In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
- Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

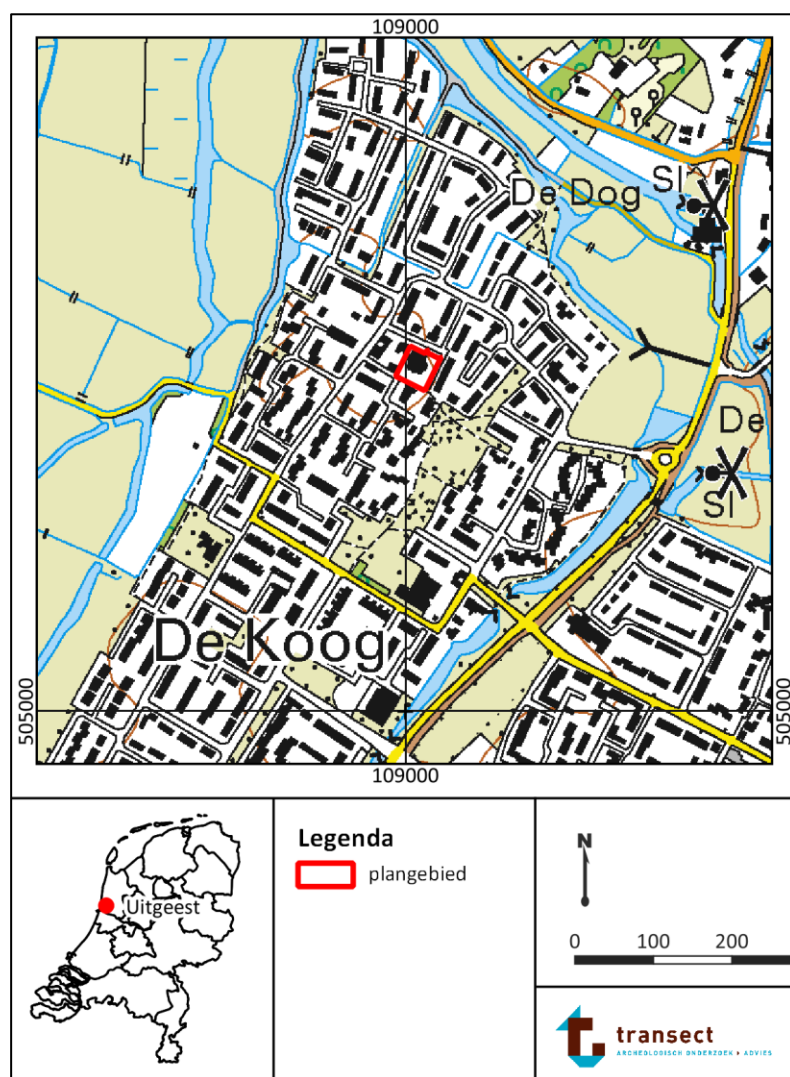
Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegde overheid een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.1 (KNA 4.1).

3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied

Gemeente	Uitgeest
Plaats	Uitgeest
Toponiem	Benesserlaan 35
Kaartblad	19C
Centrumcoördinaat	109.013 / 505.435

Binnen het archeologisch bureauonderzoek is onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische, (cultuur)historische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat in dit geval een straal van circa 500 meter rond het plangebied.

Het plangebied ligt aan de Benesserlaan 35 in Uitgeest (gemeente Uitgeest). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Kadastraal gezien omvat het plangebied het perceel UGT00 Sectie B nummer 8528. Het perceel wordt in het noorden, oosten en zuiden begrenst door de straten De Twaalfmaat, De Hartemaat en de Meerkoetstraat. Het perceel wordt in het westen begrenst door de naastliggende percelen van De Benesserlaan 33a en De Twaalfmaat 15. Het plangebied is circa 1810 m² groot.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven, bron: www.pdok.nl).

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Aanvraag omgevingsvergunning
Oppervlakte plangebied	1810 m ²
Planvorming	Nieuwbouwwoningen
Omvang verstoringen	Sloopwerkzaamheden huidige bebouwing (ca. 650 m ²) Ontwikkeling nieuwbouwwoningen (ca. 600 m ²)
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden
Diepte verstoring	Circa 60 cm -Mv

Het voornemen bestaat om in het plangebied 9 nieuwe woningen te realiseren. Hiertoe zal eerst de bestaande bebouwing verwijderd moeten worden. De toekomstige bebouwing komt deels op onbebouwd plangebied te liggen (ca. 380 m²) en deels op bebouwd plangebied (ca. 220 m²). Een inrichtingstekening van de toekomstige situatie is weergegeven in bijlage 1. Om de herontwikkeling mogelijk te maken, is een omgevingsvergunning nodig, aangezien de voorgenomen ingrepen groter zijn dan door het bestemmingsplan wordt toegestaan. De bodemingrepen zullen naar verwachting het bodemarchief en daarmee eventueel aanwezige archeologische waarden aantasten. De bebouwing heeft een omvang van 600 m², waarbij het nog onbekend is op welke diepte de funderingen komen te liggen.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Aanvraag omgevingsvergunning
Beleidskader	Bestemmingsplan <i>Wonen Noord en Centrum</i> (2012)
Onderzoeksgrens	500 m ² en dieper dan 35 cm –Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Sinds juli 2016 (Erfgoedwet) is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die in 2023 in werking zal treden.

In het bestemmingsplan *Wonen Noord en Centrum* (2012) heeft het plangebied een dubbelbestemming met Waarde – Archeologie 3 (bron: www.ruimtelijkeplannen.nl). Deze waarde is gebaseerd op de gemeentelijke beleidskaart (De Boer e.a., 2011; bijlage 2). Hierop heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting.

Bij bouwwerken en/of bodemingrepen die groter zijn dan 500 m² én dieper reiken dan 35 cm -Mv is daarom archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk. Gezien het grotere verstoringsoppervlakte en -diepte betekent dat in dit geval er in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is (zie hoofdstuk 4).

In het kader van de omgevingsvergunning dient de aanvrager een rapport aan de gemeente te overleggen, waarin de archeologische waarde van het plangebied naar het oordeel van Burgemeester en Wethouders in voldoende mate is vastgesteld. Afhankelijk van de uitkomsten van het archeologisch (voor-)onderzoek dat hiervoor nodig is, kunnen aan de ontwikkeling regels worden verbonden ter behoud van belangrijke archeologische waarden. Deze kunnen bestaan uit technische aanpassingen of een veiligstellende opgraving. Het archeologisch vooronderzoek kan hiertoe worden uitgebreid met een al dan niet gecombineerd karterend en waarderend onderzoek, zodat op basis van de KNA-waarderingsystematiek een waardestelling kan worden opgemaakt.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Archeoregio	Noord-Hollands kustgebied
Geomorfologie	Onbekend (bebouwd gebied)
Maaiveld	1,4 m NAP
Bodem	Onbekend (Bebouwd gebied)
Grondwater	Onbekend

Landschapsgenese

Uitgeest ligt in het Kennemerland en maakt daarmee deel uit van het Noord-Hollands kustgebied (Berendsen, 2005). Dit kustgebied omvat het huidige strand, alle strandwallen en vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand voorkomen. Het ontstaan van dit gebied hangt samen met de zeespiegelstijgingen, die reeds vanaf het begin van het Holoceen (circa 10.000 jaar geleden) het gebied sterk hebben beïnvloed. Vanaf het begin van het Holoceen stond het kustgebied onder invloed van een sterke zeespiegelstijging. De kust bestond toen uit een lagune die werd afgeschermd van de zee door een serie zandbanken en -platen. Tussen deze banken en platen lagen een aantal zeegaten – getijdegeulen waardoor zeewater de lagune kon instromen. Door de alsmaar stijgend zeespiegel werd de lagune met bijbehorende wadden, geulen en banken geleidelijk landinwaarts verplaatst.

Dit stopte toen vanaf circa 5000 jaar geleden de stijging van de zeespiegel afnam. Hierdoor kon de kust zich in combinatie met een toegenomen sedimentaanvoer vanuit zee en de rivieren uitbouwen. De zandbanken groeiden aaneen en vormden een strandwal met aan de zeezijde een strand. De meeste zeegaten raakten daarbij verzand (Hijma, 2010). Dit aanhoudende proces leidde tot een uitbouw van de kust, waardoor een afwisseling van strandwallen en strandvlaktes elkaar opvolgden en een gesloten kust ontstond. De strandvlaktes werden gevormd tijdens rustige perioden door geleidelijke aanwas van zand. De hoger gelegen delen op het strand raakten daarbij geleidelijk begroeid en lokaal ontstonden enkele duinen. Het strand liep daarbij alleen bij springtij onder water. In perioden met toegenomen stormen werd zand vanuit zee op de strandvlakte geworpen, waardoor langs de kustlijn een strandwal ontstond. Het strand, dat achter de strandwal kwam te liggen werd afgesloten van de zee. Door het ontbreken van begroeiing op de strandwallen ontwikkelden zich door verstuiwing duinen, die geologisch gezien tot de Oude Duinen wordt gerekend (Zagwijn & Van Staalduinen, 1975; Van der Valk, 1992). Doordat het grondwater landinwaarts met de zeespiegel steeg trad in de strandvlaktes (tussen de strandwallen) veenvorming op, evenals in het gebied achter de strandwallen.

Op enkele locaties bleef de kustlijn echter onderbroken en verzandde het zeegat niet. Eén van deze plekken lag bij Velsen, even ten oosten van het plangebied. In plaats van dat de strandwallen daar de kustlijnen volgden, bogen deze, evenals het strand, landinwaarts af. De zee hield daarmee via dit zeegat nog een sterke invloed op het achterland, waardoor tijdens transgressies via dit gat overstromingen in het achterland plaatsvonden. Hierbij werden achtereenvolgens de zogenaamde Wieringermeer- en de Westfriese afzettingen gevormd (Pons en Wiggers, 1960; Zagwijn & Van Staalduinen, 1975). Deze benamingen worden tegenwoordig niet meer gebruikt en worden alle geologisch gezien tot het Laagpakket van Wormer gerekend (De Mulder e.a., 2003).

Uiteindelijk verzandde het zeegat bij Velsen ook grotendeels, vermoedelijk rond 1000 v. Chr., De verzanding viel waarschijnlijk samen met een periode van sterke duinvorming, waardoor het Oer-II estuarium, dat zich achter het zeegat had gevormd, tijdelijk van zee afgesloten raakte. Het gebied verzoette, waardoor veenvorming optrad. Rondom Velsen vormde zich een venige gyttja, die direct op

de lagunaire afzettingen van Duinkerke kwam te liggen (Jelgersma e.a., 1970). Hierna bleven op diverse plekken geulen en meertjes achter, waar de vegetatie zich niet kon herstellen. Doordat het zeegat bij Velsen was gesloten verslechterde de afwatering in het gebied, waardoor de hoeveelheid water en het afkalven van de oevers op den duur een binnenmeer ontstond ten oosten van Velsen. Doordat niet meer op de Noordzee afgewaterd werd, steeg het waterniveau in het meer en het veengebied, ook door de aansluiting van de rivier de Vecht, die vanuit Utrecht aansluiting kreeg op het Oer-IJ. Zodoende ontstond er vermoedelijk rond 800-700 v. Chr. een overloop tussen Heemskerk en Uitgeest, het gebied waar de strandwallen over het algemeen het relatief laagst gelegen waren. Zo was afwatering vanuit het estuarium op de Noordzee toch mogelijk. Het zeegat was in die tijd als gevolg van kustparallele stromingen meer ter hoogte van Egmond komen te liggen.

Vanaf 650 v. Chr. vond echter opnieuw een kustuitbreiding plaats. De overloopgeul werd tijdens deze periode van verhoogde stormfrequentie vergroot en verbreed. Zo ontstond een vernieuwd estuarium. Delen van de oude strandwallen verspoelden hierdoor, onder meer ter hoogte van Uitgeest. Vanaf 100 v. Chr. begint het mondingsgebied bij Egmond te verlanden en voerden nog enkele geulen water naar zee, onder meer via de Dije. De opening was echter niet meer van enig belang. Zo vielen delen permanent droog, waardoor ze tijdelijk geschikt waren voor bewoning. Tegen het einde van de Romeinse Tijd werd de ontwatering echter geleidelijk minder, waardoor wederom op grote schaal veengroei kon optreden. Enkele restgeulen van de laatste kustuitbreiding, die in het landschap waren achter gebleven vormen door voortdurend afkalven van de oevers een zoetwatermeer, hetgeen uiteindelijk bekend werd als het IJ- en Wijkmeer (ten zuiden van Uitgeest). Sedimentair gezien was in deze periode sprake van betrekkelijke rust.

Daarin kwam aan het begin van de Late Middeleeuwen verandering. Er traden intensieve verstuiwingen op als gevolg van stormen langs de kust waardoor sprake was van hernieuwde duinvorming. Omstreeks 800-900 na Chr. leidde deze nieuwe duinvorming tot de sluiting van het zeegat bij Egmond (Vos, 1983). Ook werden reeds vanaf de 9^e en 10^e eeuw delen van het Noord-Hollands veengebied ontgonnen door het graven van greppels. De ontwatering van het veen in combinatie met het ontbreken van een centrale organisatie achter deze eerste ontginningen leidde tot de inklinking van het veen (en daarmee een maaiveld dalende). Hierdoor ontstond een toenemend waterbezwaar. Door het ontbreken van dijken had de zee vrij spel met het gevolg dat door de strandwallen nieuwe openingen ontstonden, één bij Schoorl (de Rekere) en een ander die via het IJ vanuit het Almere (later de Zuiderzee) liep. Vanuit die laatste is in grote delen van het gebied zeeklei afgezet, dat geologisch gezien tot de Afzettingen van Duinkerke-III wordt gerekend (De Mulder e.a., 2003). Het zware kleidek, met een dikte van circa 40-60 cm en stug van aard, staat ook wel bekend als pik- of knipklei.

Geologie en lithologie

Volgens boring B19C1669 (108930, 505430 (RD), www.dinoloket.nl), op circa 100 meter richting het zuiden, ligt aan het maaiveld een laag opgebrachte grond van circa 80 cm. Aangezien het plangebied op dezelfde maaiveldhoogte ligt, wordt deze ophooglaag ook in het plangebied verwacht. Hieronder liggen getijdegeul- en plaatafzettingen van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren tot een diepte van 1,75 m -Mv. Dan ligt er veen met een dikte van 25 cm van de Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket. Onder het veen, vanaf een diepte van 2,0 m -Mv liggen wederom getijdegeul en plaatafzettingen van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer (De Mulder e.a., 2003).

Geomorfologie

Het plangebied is op de geomorfologische kaart niet gekarteerd vanwege de ligging binnen bebouwde kom (bijlage 4). Daardoor is geen landschappelijke vormeenheid aan het plangebied toegekend. Circa 200 m ten noorden en westen van het plangebied zijn wel vormeenheden gekarteerd. Deze zijn

respectievelijk binnen-delta welvingen (kaartcode 3L71ms; bijlage 4) en getij-kreekbedding, zee-erosiegeul (kaartcode 22R71; bijlage 4). De vormeenheid in het plangebied zal daardoor waarschijnlijk een gelijksoortige eenheid zijn.

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Op basis van het AHN valt af te leiden dat het maaiveld in het plangebied op 0,3 m NAP ligt (bron: www.ahn.nl; versie 4; bijlage 5). Het maaiveld binnen het plangebied is relatief vlak en vertoont weinig verschillen. De omgeving van het plangebied ligt op een soortgelijke hoogte tussen 0,2 en 0,5 m +NAP.

Bodem en grondwatertrap

Aan het plangebied is het bodemtype 'bebouwd' toegekend vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Uitgeest (bijlage 6). Circa 200 m ten noorden en westen van het plangebied is de bodem wel gekarteerd, waarbij de bodem uit een moerige eerdgrond met een moerige bovengrond op zand bestaat. Dit zijn gronden waar sprake is van een dunne venige bovengrond of een dunne veenlaag aan het maaiveld, die een grijze minerale ondergrond afdekt. De minerale ondergrond is daarbij niet slap en bestaat hoofdzakelijk uit zand of gerijpte zandige klei (De Bakker, 1966). De moerige eerdgronden worden door De Roo (1947) beschreven als strandwalovergangsgronden (Wo).

Omdat in de boringen van Dinoloket aangegeven stond dat bovenop deze gronden een ophooglaag van circa 80 cm dikte aanwezig is, moet rekening gehouden worden met mogelijk aangetaste bodemprofielen. Deze ophooglaag leidt er tevens toe dat de grondwatertrap in het plangebied onbekend is.

7. Beschrijving bekende archeologische kenmerken

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK terrein	Nee
Verwachting gemeentelijke kaart	Hoog
Archeologische waarden en/of informatie	Nee

Wettelijk beschermde status

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status.

Archeologische Monumentenkaart (AMK)

Het plangebied is niet opgenomen op de Archeologische MonumentenKaart (AMK).

Archeologische verwachting

Op de gemeentelijke beleidskaart kent het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de verwachte ligging van het plangebied op de flank van de hogergelegen strandwal van Uitgeest. Deze heeft vanwege de hogere ligging binnen het regionale landschap bewoningsmogelijkheden geboden.

Bekende archeologische waarden

In het plangebied zijn voor zover bekend in het verleden geen archeologische waarnemingen gedaan en heeft in het verleden niet eerder onderzoek plaatsgevonden. Het plangebied maakt wel deel uit van een onderzoek uitgevoerd in woonwijk De Koog. Over dit onderzoeksgebied is in 2018 een bureauonderzoek geschreven met betrekking tot het vernieuwen van nutsvoorzieningen en het aanleggen van wadi's in de wijk (onderzoeksmelding 4648415100, Salomons, 2018). Op basis van dit onderzoek wordt een hoge verwachting op archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd verwacht. Geadviseerd is een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen uit te voeren. Dit onderzoek is uitgevoerd in 2019 (onderzoeksmelding 4662299100, Tuinman & Brattinga, 2019), waarin aangetoond is dat in het plangebied een ophooglaag van circa 80 cm aanwezig is. Daarnaast is een archeologisch advies uitgegeven voor een vervolgonderzoek op gebieden waar oeverwallen, veraarde veenlagen en gerijpte klei is aangetroffen. Bijbehorend vervolgonderzoek (onderzoeksmelding 5106907100, 2021) is uitgevoerd, maar is nog geen documentatie van beschikbaar.

Daarnaast zijn onderstaande onderzoeken in het onderzoeksgebied uitgevoerd (bijlage 7).

Circa 250 meter ten westen, noorden en noordoosten van het plangebied is langs de Hendriksloot een bureauonderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 2360504100, 2012). Dit bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van het realiseren van NVO's en waterbergingen langs de Hendriksloot. Er is geen rapportage van het onderzoek beschikbaar.

Circa 250 meter ten oosten van het plangebied is voor het terrein van de ijsbaan van Uitgeest een bureauonderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 4043158100, Fens & Tolsma, 2017). Dit bureauonderzoek is niet raadpleegbaar.

Circa 350 ten noordoosten van het plangebied is op een terrein ten westen van de Geesterweg een proefsleuven onderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 2016821100, 1989). Het gebied betreft de locatie van molen De Dog. Van het proefsleuvenonderzoek is geen documentatie raadpleegbaar.

Circa 320 meter ten zuiden van het plangebied is op het terrein van Kindcentrum Cornelis een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 5065610100, Baggerman, 2021). Tijdens dit onderzoek zijn onder recente ophogingen enkele archeologische sporen aangetroffen in de vorm van twee greppels (Nieuwe Tijd), een prieeltje (9^e – 10^e eeuw) en een gedempte sloot (Nieuwe Tijd). De aangetroffen vondsten bestonden uit 19^e en 20^e eeuwse keramiek en bouw materiaal. Doordat er geen sprake was van een behoudenswaardige vindplaats is het gebied vrijgegeven.

Binnen 500 meter van het plangebied zijn enkele tientallen vondsten gedaan. Deze bestaan grotendeels uit keramiek, zoals kogelpotten en vaatwerk, en sporen, zoals greppels, paalgaten en grondsporen. De vondsten zijn afkomstig uit voornamelijk de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, maar ook zijn er enkele resten uit de perioden Bronstijd - Vroege Middeleeuwen aangetroffen (tabel 1).

Tabel 1: overzichtstabel van vondsten binnen onderzoeksgebied

Vondstnummer	Vondsttype	Ouderdom	Toponiem
2776781100	Keramiek, houtskool	Late Middeleeuwen	Benes
3184364100	Keramiek (kogelpot)	Late Middeleeuwen	Benes
2970621100	Keramiek (kogelpot)	Late Middeleeuwen	Castricum
2970687100	Keramiek (kogelpot)	Late Middeleeuwen	Castricum
2820300100	Keramiek (kogelpot/ vaatwerk)	Vroege Middeleeuwen	De Koog/Molen De Dog
3094479100	Keramiek (onb.)	Late Middeleeuwen	Benes-Ziensdijk
2776798100	Keramiek (kan)	Late Middeleeuwen	Benes
3090541100	Grondspoor, cultuurlaag, greppel/sloot	Nieuwe Tijd, IJzertijd - Romeinse Tijd	Benes
2797477100	Keramiek (kogelpot, baksteen), dierlijk bot	Late Middeleeuwen	De Koog
2889711100	Keramiek (aardewerk)	Late IJzertijd - Vroege Middeleeuwen	Molen De Dog/De Koog
2776870100	Keramiek, steen, dierlijk bot	Late Middeleeuwen	De Witte Hoofden
2776910100	Keramiek (aardewerk, baksteen)	IJzertijd - Nieuwe Tijd	
3054075100	Keramiek (aardewerk, slingerkogel)	Romeinse Tijd	Uitbreiding de Koog
3117928100	Keramiek (kogelpot)	Late Middeleeuwen	Benes, Koog, De Witte Hoofden
2776805100	Keramiek, koper, bot	Romeinse Tijd - Nieuwe Tijd	Benes-Ziensdijk
2971026100	Keramiek (steengoed, aardewerk)	Vroege Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	
2821598100	Keramiek (aardewerk)	Romeinse Tijd	Castricum polder
2776813100	Fundering	Nieuwe Tijd	Benes
2971220100	Keramiek (kogelpot, aardewerk)	Romeinse Tijd - Late Middeleeuwen	
2971286100	Keramiek (kogelpot)	Late Middeleeuwen	
2792081100	Grondspoor	Romeinse Tijd	Ziensdijk
2970695100	Keramiek (steengoed)	Nieuwe Tijd	
2775022100	Grondspoor	Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	Polder De Zien
2970670100	Keramiek	Romeinse Tijd - Late Middeleeuwen	
2971229100	Keramiek	Vroege Middeleeuwen - Late Middeleeuwen	

Archeologisch gezien valt uit de reeds uitgevoerde onderzoeken af te leiden dat de aandacht voor de aanwezigheid van resten zich richt op de top van hogere oeverwal afzettingen of de westflank van de strandwal van Uitgeest. De top van de oeverwal zou bewoonbaar zijn geweest sinds de Bronstijd. De meeste vondsten en sporen zijn echter afkomstig uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, wanneer het buurgemeenschap Benes zich op de oeverwal gevestigd heeft. De top van deze oeverwal, en eventuele vegetatielagen in de vorm van veraarde veenlagen en gerijpte klei kan worden aangetroffen vanaf het oude maaiveld (0,5 m -NAP), direct onder een moderne ophooglaag van circa 80 cm.

8. Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen

Landschapstype	Noord-Hollands kustgebied
Cultuurhistorische elementen	Nee
Aard historisch landgebruik	Bouwland
Historische bebouwing aanwezig	Nee
Bebouwing van cultuurhistorische waarde	Nee

Het grondgebruik, dat over de jaren heen in het plangebied heeft plaatsgevonden, kan zijn sporen in de ondergrond hebben achtergelaten. Enerzijds herbergen oude kaarten informatie omtrent voormalig landgebruik die inzicht kan geven in de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen (bijvoorbeeld historische boerenplaatsen en wegen), maar anderzijds ook in de negatieve effecten, die landgebruik op de oorspronkelijke bodem heeft gehad (en daarmee op eventueel aanwezige archeologische resten). Met dit laatste wordt niet alleen bedoeld op omwerking van de bodem door omwoeling, egalisatie, ontgraving en sanering, maar ook ophoging en ontwatering die kunnen hebben geleid tot verkleuring, verdroging en verstikking van de bodem.

Historische achtergronden van het cultuurlandschap en -situatie

Uitgeest is gesticht op een oude strandwal, dat zich als een soort zandeiland (geestgrond) manifesteert onder de oude kern van het dorp. Op grond van archeologisch onderzoek is vast komen te staan dat de oudst bekende bewoning in het gebied rond 450 v. Chr. dateert. Er zijn daarbij resten van eenvoudige huisplattegronden gevonden (bron: www.noord-hollandsarchief.nl). Ook in de Romeinse Tijd vond bewoning plaats. Het gebied vernatte echter vanaf het einde van de Romeinse Tijd, waardoor het een moeilijk toegankelijk en bewoonbaar gebied werd. Slechts op enkele plekken vond nog bewoning plaats. Pas vanaf de Vroege Middeleeuwen nam de bevolkingsdruk in het gebied weer toe. Rond 700 na Chr. ontstonden zogenaamde geestdorpen, agrarische gemeenschappen die bestonden uit een klein ovaal complex van bouwlanden waaromheen een boerderij lag gesitueerd. De strandwal en de omvang ervan zijn daarbij in latere perioden bepalend geweest voor deze ronde nederzettingenvorm, zo ook bij Uitgeest. Het plangebied ligt daarbij in een gebied dat in de 12^e eeuw bedijkt is. Direct ten oosten van deze dijk, de Koog- (of Ziens)dijk, lag tot aan de 18^e eeuw het buurtgemeenschap Benes dat bestond uit een tiental gebouwen. Het plangebied heeft in de ingepolderde gronden circa 300 meter ten oosten van deze buurtgemeenschap gelegen.

De oudst geraadpleegde kaart waarop het plangebied staat, dateert uit 1807 (figuur 2). Hierop is te zien dat het plangebied in een ingepolderd, onbebouwd gebied ten oosten van buurtgemeenschap Benes ligt. Eenzelfde situatie is te zien op de kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 (figuur 3). Het gebied blijft relatief onveranderd tot ver in de 20^e eeuw (figuur 4), waar op een kaart uit 1964 wel te zien is dat de bebouwing langs de Koogdijk verdwenen is. Significante veranderingen in het plangebied hebben plaatsgevonden tussen 1964 en 1980, waar op de kaart een gedeelte van de woonwijk De Koog gekarteerd is (figuur 5). Sinds 1980 is ten noorden van het plangebied het noordelijkste gedeelte van de woonwijk gerealiseerd (figuur 6). In het plangebied en directe omgeving is sindsdien weinig verandering meer te zien op kaarten (figuur 7 en 8).

Militair Erfgoed

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) is het plangebied niet aangeduid als aandachtsgebied. Wel ligt het plangebied circa 200 meter ten westen van de Neue-Landfront Linie uit de Tweede Wereldoorlog dat diende om een geallieerde invasie vanuit de kust diende te weerstaan. Er zijn geen verwachtingen op militaire objecten, raketinslagen of overige aan de Wereldoorlogen gerelateerde

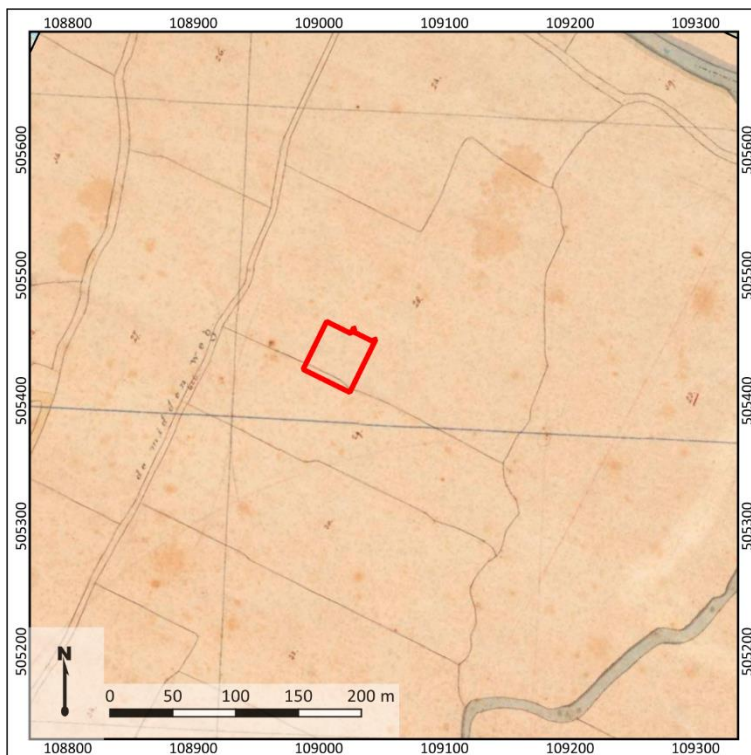
verschijnselen (bronnen: www.ikme.nl; www.vergeltungswaffen.nl, www.bunkerinfo.nl; www.tracesofwar.com, www.explosievenopsporing.nl, www.bhic.nl).

Huidig gebruik en bodemverstoringen

Het plangebied is ten tijde van het onderzoek bebouwd met een kinderdagverblijf. Het grootste gedeelte van het plangebied buiten de bebouwing is bestraat, met slechts enkele open stukken. Hierop staat hoge vegetatie. Het plangebied is omheind met heggen of wordt afgesloten door de muren van bebouwing buiten het plangebied. Gezien de aanwezigheid van de bebouwing wordt verwacht dat de bodem tijdens de ontwikkeling hiervan tot een circa 60 cm -Mv verstoord is geraakt. Andere aanwijzingen voor bodemverstoringen in het plangebied zijn er niet.

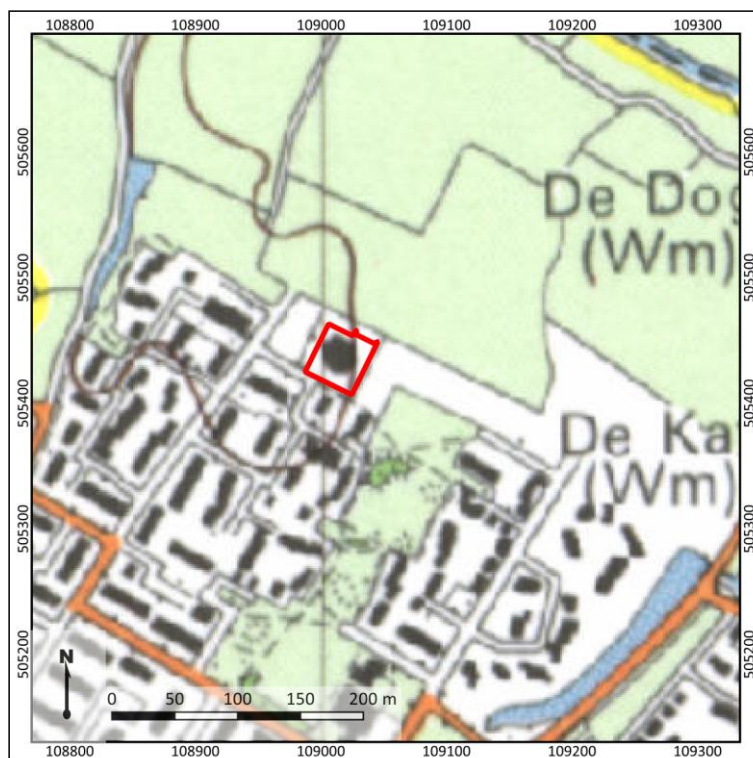
Figuur 2: Uitsnede van een topografische kaart uit 1807 van Van Gorkum (bron: www.oldmapsonline.org). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven. Ten westen van het plangebied is buurtgemeenschap Benes aangegeven.

Figuur 3: Uitsnede van het Minuutplan uit 1811 – 1832 (bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart uit 1964 (bron: www.pdok.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

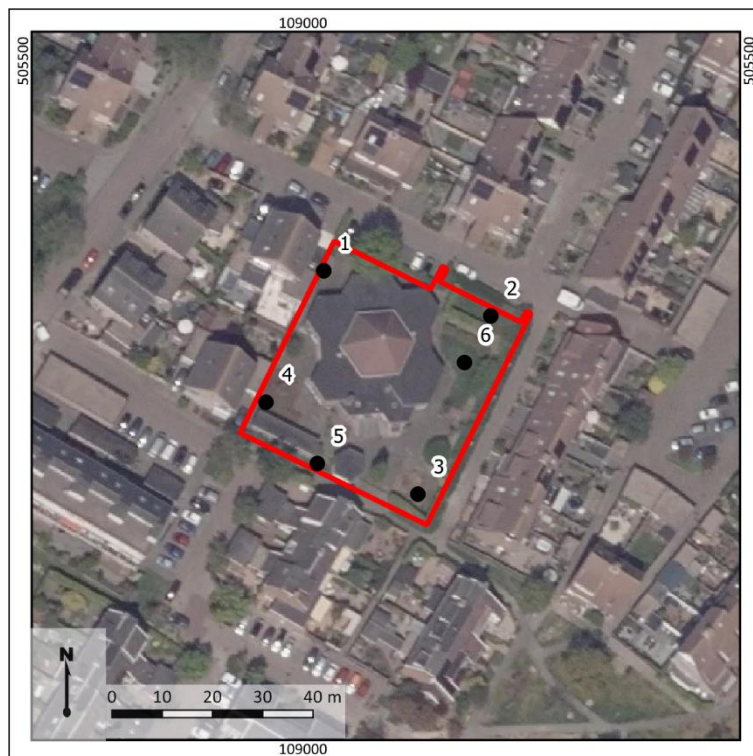
Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1980 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 2010 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 8: Luchtfoto uit 2022 (www.pdok.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied naar verwachting op de overgang van de strandwal van Uitgeest naar het lager gelegen getijdegebied ten westen van het dorp ligt. Het is daarbij niet duidelijk of in de ondergrond van het plangebied strandwal/duinafzettingen aanwezig zijn. Indien deze wel aangetroffen worden kunnen er resten vanaf het Laat-Neolithicum voorkomen. Ondieper kan veen voorkomen dankzij de vernatting van het gebied sinds de Midden-Bronstijd. Daarnaast heeft het gebied ten westen van de strandwal lange tijd onder invloed gestaan van getijdewerking, waardoor er getijdegeulen met bijbehorende oeverwallen in het plangebied voor kunnen komen. Omstreeks de 12^e eeuw is het gebied waarin het plangebied zich bevindt, bedijkt en ontstond circa 300 meter ten westen het buurtgemeenschap Benes. In het plangebied heeft, volgens de geraadpleegde kaarten, geen bebouwing van dit buurtgemeenschap gestaan. Benes is omstreeks de 18^e eeuw verdwenen, waarna het ingepolderde gebied tot aan 1980 vrijwel onveranderd is gebleven. Tussen 1964 en 1980 is de woonwijk De Koog in het gebied ontwikkeld en is tevens de huidige bebouwing in het plangebied gerealiseerd. Deze is gebouwd op circa 80 cm ophoogzand dat bovenop het oude maaiveld is gedeponeed.

Stratigrafische positie

In het plangebied kunnen meerdere archeologische niveaus voorkomen. Een eerste niveau kan voorkomen in de top van de strandwal/duinafzettingen aan de basis van het veen, waarop resten vanaf het Laat-Neolithicum tot in de Bronstijd te verwachten zijn. Als in het plangebied oeverwal of strand/duinzand afzettingen aanwezig zijn geldt de top van deze afzettingen als archeologisch niveau. Hierin kunnen bewoningsresten en sporen uit de IJzertijd tot aan Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. Aan het oude maaiveld, circa 80 cm -Mv, kunnen resten en sporen voorkomen uit de perioden Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd, aangezien het buurtgemeenschap Benes tot aan de 18^e eeuw nabij het plangebied gelegen heeft.

Complextypen

In het plangebied kunnen nederzettingen, graven en sporen van landgebruik aanwezig zijn:

- Gedurende het Laat-Neolithicum tot en met de Vroege-Middeleeuwen zullen nederzettingencomplexen vooral bestaan uit een concentratie van aardewerk, houtskool, vuursteen, (on)verbrand botmateriaal en bewerkt natuursteen. Mogelijk zijn ook sporen van huisplaatsen uit deze periode aan te treffen in de vorm van paalkuilen, afvalkuilen of andere diepliggende sporen. Deze resten zullen zich over het algemeen kenmerken als een donkere “vuile laag” of “vondstlaag” (cultuurlaag). Vanaf de Bronstijd kunnen ook fragmenten metaal of metaalslak worden aangetroffen. De omvang van een eventuele vindplaats is niet bekend. Deze kan variëren van enkele tientallen tot honderden vierkante meters voor een nederzetting die betrekking heeft op een enkele boerderij.
- Sporen van kortstondige bebouwing en landgebruik (waaronder graven) kenmerken zich daarentegen door kleinschalige grondsporen en zullen minder vondstmateriaal bevatten. Akkers kenmerken zich door humeuze lagen en soms zijn ook eergetouwkrassen aanwezig.
- Nederzettingen en/of huisplaatsen vanaf de Late-Middeleeuwen kunnen zich ook kenmerken door vondstmateriaal en/of grondsporen. Bebouwing uit de Late-Middeleeuwen kan houtbouw in de ondergrond hebben achter gelaten, terwijl van bebouwing uit de Nieuwe Tijd nog stenen funderingen aanwezig zouden kunnen zijn. In de erven kunnen ook grondsporen zoals waterputten, beerputten en afvalkuilen worden aangetroffen.

De gespecificeerde archeologische verwachting is nader weergegeven in onderstaande tabel 1.

Tabel 1: Gespecificeerde archeologische verwachtingstabel

Archeologische verwachting			Reden
1	Datering	Hoog	Neolithicum – Nieuwe Tijd
			Het plangebied ligt op de overgang van de strandwal van Uitgeest naar het lager gelegen getijdegebied. Hierin zijn getijdegeulen en oeverwallen aanwezig. Daarnaast ligt het plangebied in ingepolderd gebied, waar sinds de 12 ^e eeuw buurtgemeenschap Benes gestaan heeft.
2	Complexiteit	Huisplaatsen, sporen van landgebruik	
3	Omvang	Onbekend, vermoedelijk 500-2000 m ² (omvang huisplaats, algemeen)	
4	Diepteligging	Top van strandwal/duinafzettingen, top oeverwal en vegetatieniveau aan het oude maaiveld. Vanaf 80 cm -Mv (oude maaiveld).	
5	Gaafheid en conservering	-	Onbekend
6	Locatie	Onbekend, op dit moment het hele plangebied.	
7	Uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren)	Concentratie van aardewerk, vuursteen, al dan niet verbrand bot, houtkool of een vondstlaag. Grondsporen, vegetatiehorizonten.	
8	Mogelijke verstoringen	De realisatie van de huidige bebouwing heeft voor bodemverstoring kunnen zorgen.	

10. Resultaten veldonderzoek

Onderzoeksmethodiek

Het doel van het booronderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals deze is opgesteld in Hoofdstuk 9. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd (conform het opgestelde Plan van Aanpak; De Wit, 2022). De boringen zijn daarbij gebruikt om zowel de mate van intactheid van de bodem als de bodemopbouw zelf te bepalen. In totaal zijn in het plangebied vier boringen gezet (boring 1-4).

De boringen hebben een diepte tot maximaal 265 cm –Mv en zijn handmatig gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Beneden de grondwaterspiegel (circa 160 cm -Mv; 115 cm -NAP) is gebruik gemaakt van een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn gefotografeerd en daarna beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Deze beschrijvingen zijn terug te vinden in bijlage 9.

De boringen zijn gelijkmatig in het plangebied uitgezet. Vanwege de aanwezige bestrating in het plangebied zijn voor boring 3 en 4 een aantal tegels verwijderd. Boring 1 en 2 zijn in ‘open’ stukken grond gezet. Boring 5 en 6 bleken niet mogelijk te zijn aangezien de bestrating niet te verwijderen bleek. De ligging van de boringen is opgenomen in bijlage 8. De coördinaten van de boorpunten zijn aan de hand van de aanwezige topografie uitgezet. De hoogteligging van de boringen is bepaald aan de hand van het AHN.

Veldwaarnemingen

Ten tijde van het veldonderzoek is het plangebied deels bebouwd. Buiten de bebouwing is voornamelijk bestrating aanwezig waartussen veel onkruid aanwezig is. Volgens voorbijgangers staat het gebouw in het plangebied al minstens 10 jaar leeg. Het maaiveld in het plangebied is vlak. Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 10.

Figuur 10: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek (24-06-2022).

Bodemopbouw en lithologie

De bodemopbouw in het plangebied is relatief eenduidig. De ondergrond bestaat onderaan het diepste punt van de boringen uit zwak siltig, kalkrijk, bruin zand. De top van dit zand ligt op een diepte van circa 200 – 250 cm -Mv (1,76 - 2,05 m -NAP). Het zand valt onder het Laagpakket van Wormer, onderdeel van de Formatie van Naaldwijk (Weerts, 2003) en is afgezet in een getijbekken langs een open kust of zeegat. Het is geïnterpreteerd als strandzand. Waarschijnlijk betreft het hier het verlengde van de westflank van de Uitgeester strandwal. Hierboven ligt met een scherpe, erosieve overgang een pakket veen. Dit veen is getypeerd als rietveen. Het veenpakket valt onder het

Hollandveen Laagpakket, onderdeel van de Formatie van Nieuwkoop (Weerts en Busschers, 2003). De top van deze veenlaag ligt op een diepte van circa 210 – 230 cm -Mv (1,70 - 1,93 m -NAP). Bovenop het veen ligt met een abrupte overgang een laag zwak siltig, kalkarm, blauwgrijze klei. De klei is geïnterpreteerd als zeeklei afzettingen en wordt toegeschreven aan de Duinkerke II of III transgressie fase (IJzertijd-Romeinse Tijd). Direct boven het veen kan deze klei zwak humeus zijn of nog enkele veenbrokken bevatten. De top van deze kleilaag ligt op een diepte van circa 120 – 170 cm -Mv (0,96 – 1,33 m -NAP). Boven deze kleilaag liggen meerdere lagen van afwisselend zandige leem of kleiig zand. Deze lagen zijn kalkarm tot kalkrijk en hebben een bruingrijze tot bruingele kleur. Deze lagen zijn geïnterpreteerd als oeverafzettingen van een getijdegeul dat in het plangebied gestroomd heeft vanaf de Romeinse tijd. De top van dit lagenpakket ligt op een diepte van 55 – 85 cm -Mv (0,31 – 0,40 m – NAP) en bevat enkele roestvlekken. In het plangebied valt in dit lagenpakket een gradiënt tussen de westelijke boringen (boring 1 - 4) en de oostelijke boringen (boring 2 - 3) te onderscheiden. In boring 1 en 4 zijn de afzettingen overwegend grijs van kleur en is aan de top een vegetatieniveau aanwezig. Deze is te duiden aan de zwarte kleur en veraarde structuur van de klei. In boring 2 en 3 zijn de afzettingen overwegend bruin tot bruingrijs en ontbreekt het vegetatieniveau. De zandige leem afzettingen duiden op een oeverwal aan de oostelijke zijde van het plangebied, terwijl in het westelijke deel kwelderafzettingen aanwezig zijn. Deze afzettingen vormen het oorspronkelijke maaiveld. De top van de bodemopbouw wordt gevormd door een ophoogpakket van zwak siltig, soms zwak grindig, kalkrijk zand. Dit zand bevat schelpresten en in boring 2 een fragment baksteen (Nieuwe Tijd). In de top heeft zich in deze laag een bouwvoor gevormd dat zwak humeus is en wortelresten bevat.

Archeologische indicatoren

De opgeboorde grondmonsters zijn doorzocht op de aanwezigheid van archeologische en ecologische indicatoren. Alleen in boring 2 is in de ophooglaag een fragment modern baksteen aangetroffen.

Interpretatie

Uit het veldonderzoek blijkt dat bovenop strandwalafzettingen een laag Hollandveen aanwezig is (vanaf 200 – 250 cm -Mv (1,76 - 2,05 m -NAP). Dit veen heeft zich sinds de Bronstijd (1800 v. Chr.) gevormd, toen het gebied door het sluiten van het zeegat bij Velsen vernatte. Tijdens de ontwikkeling van het Oer-IJ estuarium in de IJzertijd was er sprake van hernieuwde activiteit, waarbij nieuw sediment bovenop het veen is afgezet. Dit sediment bestaat uit oeverwal en kwelderafzettingen. Aan de top van deze afzettingen 55 – 85 cm -Mv (0,31 – 0,40 m – NAP) heeft zich een vegetatieniveau ontwikkeld. Deze is voornamelijk in boring 1 en 4 te herkennen. Tijdens de ontwikkeling van de woonwijk De Koog sinds 1950 is bovenop deze afzettingen een ophooglaag van circa 80 cm aangebracht. Doordat in het plangebied onder het veen strandafzettingen zijn aangetroffen kan worden aangenomen dat de top hiervan intact is. De hoge verwachting op resten uit de perioden Laat-Neolithicum – Bronstijd, zoals gesteld in het bureauonderzoek, is daarmee bevestigd. Het vegetatieniveau in het westen van het plangebied en de aanwezigheid van oeverwal afzettingen in het oosten maakt dat de hoge verwachting op resten uit de perioden IJzertijd – Nieuwe Tijd tevens bevestigd is.

11. Beantwoording onderzoeksvragen

1. Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?

Het plangebied heeft oorspronkelijk op de strandwal van Uitgeest gelegen. Hierop heeft zich tijdens afwisselende fases van transgressie en regressie van de kustlijn veen gevormd en zijn oeverwal en kwelderafzettingen afgezet.

2. Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante niveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?

Er in de bodemopbouw 2 archeologische niveaus te onderscheiden. De eerste bevindt zich op een diepte van 200 – 250 cm -Mv (1,76 - 2,05 m -NAP) in de top van strandwalafzettingen. Deze afzettingen zijn afgedekt door een laag veen. Het tweede niveau bevindt zich direct onder de moderne ophooglaag op een diepte van circa 55 – 85 cm -Mv (0,31 – 0,40 m – NAP). Dit niveau omvat een vegetatielaag in het westen en de top van oeverwalafzettingen in het oosten van het plangebied.

3. In hoeverre zijn de archeologisch relevante niveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?

Zie antwoord vraag 2.

4. Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting op resten vanaf het Neolithicum. Deze verwachting is gebaseerd op twee archeologische niveaus waarbij het diepste niveau (1,76 - 2,05 m -NAP) een hoge verwachting heeft op resten uit het Laat Neolithicum – Bronstijd. Het ondiepe niveau (0,31 – 0,40 m – NAP) heeft een hoge verwachting op resten uit de IJzertijd – Nieuwe Tijd.

12. Conclusie en Advies

Conclusie

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied naar verwachting op de overgang van de strandwal van Uitgeest naar het lager gelegen getijdegebied ten westen van het dorp ligt. Het is daarbij niet duidelijk of in de ondergrond van het plangebied strandwal/duinafzettingen aanwezig zijn. Indien deze aangetroffen worden, kunnen er resten vanaf het Laat-Neolithicum voorkomen. Ondieper kan veen voorkomen dankzij de vernatting van het gebied sinds de Midden-Bronstijd. Daarnaast heeft het gebied ten westen van de strandwal lange tijd onder invloed gestaan van getijdewerking, waardoor er getijdegeulen met bijbehorende oeverwallen in het plangebied voor kunnen komen. Omstreeks de 12^e eeuw is het gebied waarin het plangebied zich bevindt, bedijkt en ontstond circa 300 meter ten westen het buurtschap Benes. Benes is omstreeks de 18^e eeuw verdwenen, waarna het ingepolderde gebied tot aan 1980 vrijwel onveranderd is gebleven. Tussen 1964 en 1980 is de woonwijk De Koog in het gebied ontwikkeld en is tevens de huidige bebouwing in het plangebied gerealiseerd. Deze is gebouwd op circa 80 cm ophoogzand dat bovenop het oude maaiveld is gedeponeed. Op basis van bovenstaande geldt in het plangebied een hoge verwachting op resten uit de perioden Laat-Paleolithicum – Nieuwe Tijd.

Uit het veldonderzoek blijkt dat bovenop strandwalafzettingen een laag Hollandveen aanwezig is (vanaf 200 – 250 cm -Mv; 1,76 - 2,05 m -NAP). Dit veen heeft zich sinds de Bronstijd (1800 v. Chr.) gevormd, toen het gebied door het sluiten van het zeegat bij Velsen vernatte. Tijdens de ontwikkeling van het Oer-IJ estuarium in de IJzertijd was er sprake van hernieuwde activiteit, waarbij nieuw sediment bovenop het veen is afgezet. Dit sediment bestaat uit oeverwal- en kwelderafzettingen. Aan de top van deze afzettingen 55 – 85 cm -Mv (0,31 – 0,40 m – NAP) heeft zich een vegetatieniveau ontwikkeld. Tijdens de ontwikkeling van de woonwijk De Koog sinds 1950 is bovenop deze afzettingen een ophooglaag van circa 80 cm aangebracht. Aangezien in het plangebied onder het veen strandafzettingen zijn aangetroffen kan de hoge verwachting op resten uit de perioden Laat-Neolithicum – Bronstijd, zoals gesteld in het bureauonderzoek, bevestigd worden. Het vegetatieniveau in het westen van het plangebied en de aanwezigheid van oeverafzettingen in het oosten maakt dat de hoge verwachting op resten uit de perioden IJzertijd – Nieuwe Tijd tevens bevestigd is.

Advies

Aangezien er in het plangebied een hoge verwachting is vastgesteld wordt een archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Aangezien het onbekend is op welke diepte de fundering van de huidige bebouwing ligt en de funderingen van nieuwbouwwoningen zullen komen, wordt geadviseerd dit onderzoek uit te voeren indien bij het realiseren van de nieuwbouwwoningen de bodem dieper dan 40 cm -Mv (minimale diepte ophoogpakket + 20 cm buffer) verstoord zal worden. Dit vervolgonderzoek kan het beste uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) ter plaatse van de onbebouwde delen in het plangebied. Voor een gravend onderzoek is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat door het bevoegd gezag (gemeente Uitgeest) beoordeeld en goedgekeurd is.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal de bevoegde overheid (de gemeente Uitgeest) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

13. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- Archeologische beleids- en verwachtingskaart van de gemeente Moerdijk
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- archis.cultureelerfgoed.nl
- www.kadastralekaart.com
- www.archieven.nl
- www.pdok.nl
- www.ahn.nl
- Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (Stiboka)
- Geomorfologische kaart van Nederland
- www.bodemloket.nl
- bagviewer.kadaster.nl
- www.kadaster.nl
- www.dinoloket.nl
- landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/archeologische-landschappenkaart
- beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.topotijdreis.nl
- library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf
- noordbrabant.omgevingsrapportage.nl
- www.ikme.nl
- www.tracesofwar.com
- www.euroradar.nl/explosieven-opsporing/ruimingskaart/

Lijst met afbeeldingen

Figuur 1 Ligging van het plangebied (bron: www.pdok.nl)

Figuur 2: Uitsnede van de kaart van La Fevre (1744; bron: www.archieven.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 3: Uitsnede van de kadastrale Minuutplan uit 1811-1832. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart uit 1880. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1925. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1950. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1975. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 8: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 9: Uitsnede van een luchtfoto uit 2019. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (bron: www.pdok.nl).

Figuur 10: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek (06-11-2020).

Literatuur

- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). Derde, geheel herziene druk.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Boer, G.H., de, Soonius, C.M., Bekius, D., 2007. *Uitgeest, droge plek aan het water. Deel 1 en deel 2*. RAAP-rapport R1636
- Hijma, M.P. 2009. *From river valley to estuary: the early-mid Holocene transgression of the Rhine-Meuse valley, the Netherlands*. PhD-thesis, Utrecht University, Utrecht
- Jelgersma S., Jong J. de, Zagwijn W.H., Regteren Altena J.F., van, 1970. *The coastal dunes of the western Netherlands; geology, vegetational history and archaeology*. Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst, 21:93-167. Haarlem
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.
- Pons, L.J., Wiggers, A.J., 1960. *The Holocene wordingsgescheidenis van Noord-Holland en het Zuiderzeegebied*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Roo, H.C. de, 1947. *De bodemkartering van Nederland, de bodemgesteldheid van Noord-Kennemerland. Verslagen van Landbouwkundige onderzoeken. Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening*, Wageningen
- Valk, L. van der, 1992. *Mid- and late-holocene coastal evolution in the beachbarrier area of the Western Netherlands*. PhD thesis, Vrije Universiteit Amsterdam, Amsterdam.
- Van Zijverden, W.K. & J. de Moor, 2014. *Het groot profielenboek*. Fysische geografie voor archeologen. Leiden.
- Vos, P.C., 2015. *Origin of the Dutch coastal landscape. Longterm landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*. PhD dissertation, Utrecht University, Barkhuis Groningen.
- Zagwijn, W.H. en Staalduinen, C.J., 1975. *Toelichting bij de geologische overzichtskaarten van Nederland, Volume 1*. Rijks Geologische Dienst.

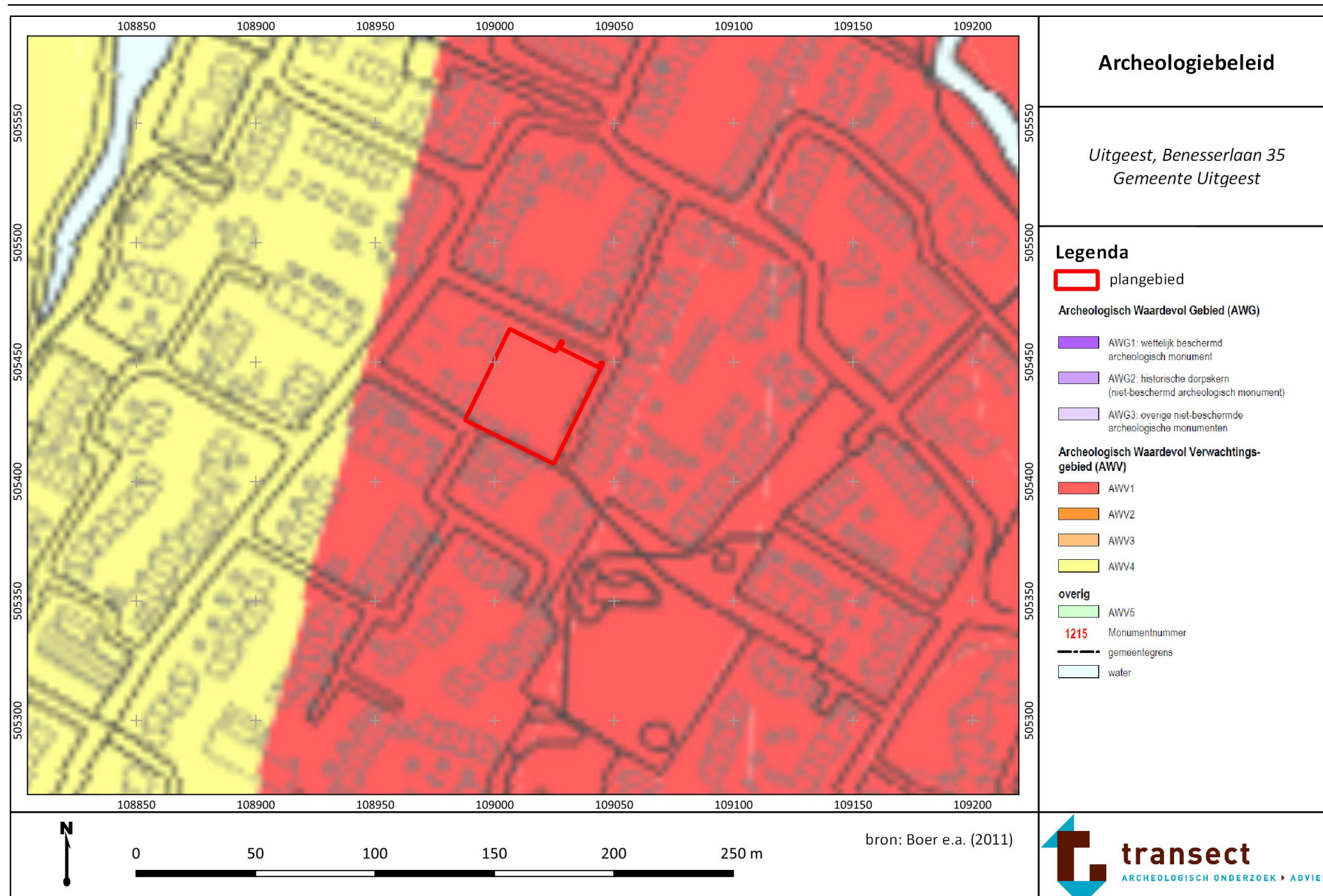
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd C	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Nieuwe Tijd B	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Nieuwe Tijd A	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP

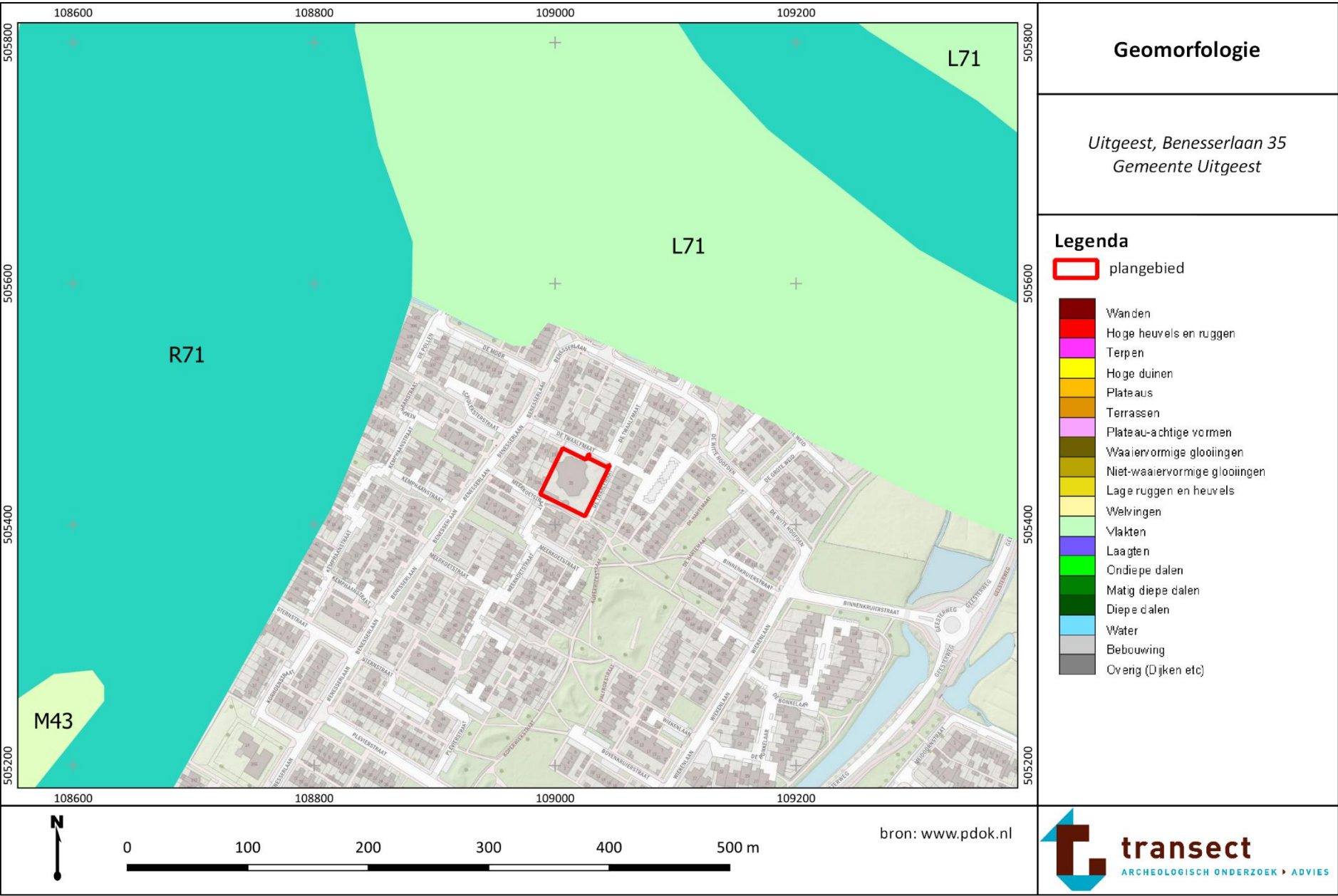
Bijlage 2: Plantekening

Bijlage 3: Archeologische beleidskaart van de gemeente Uitgeest

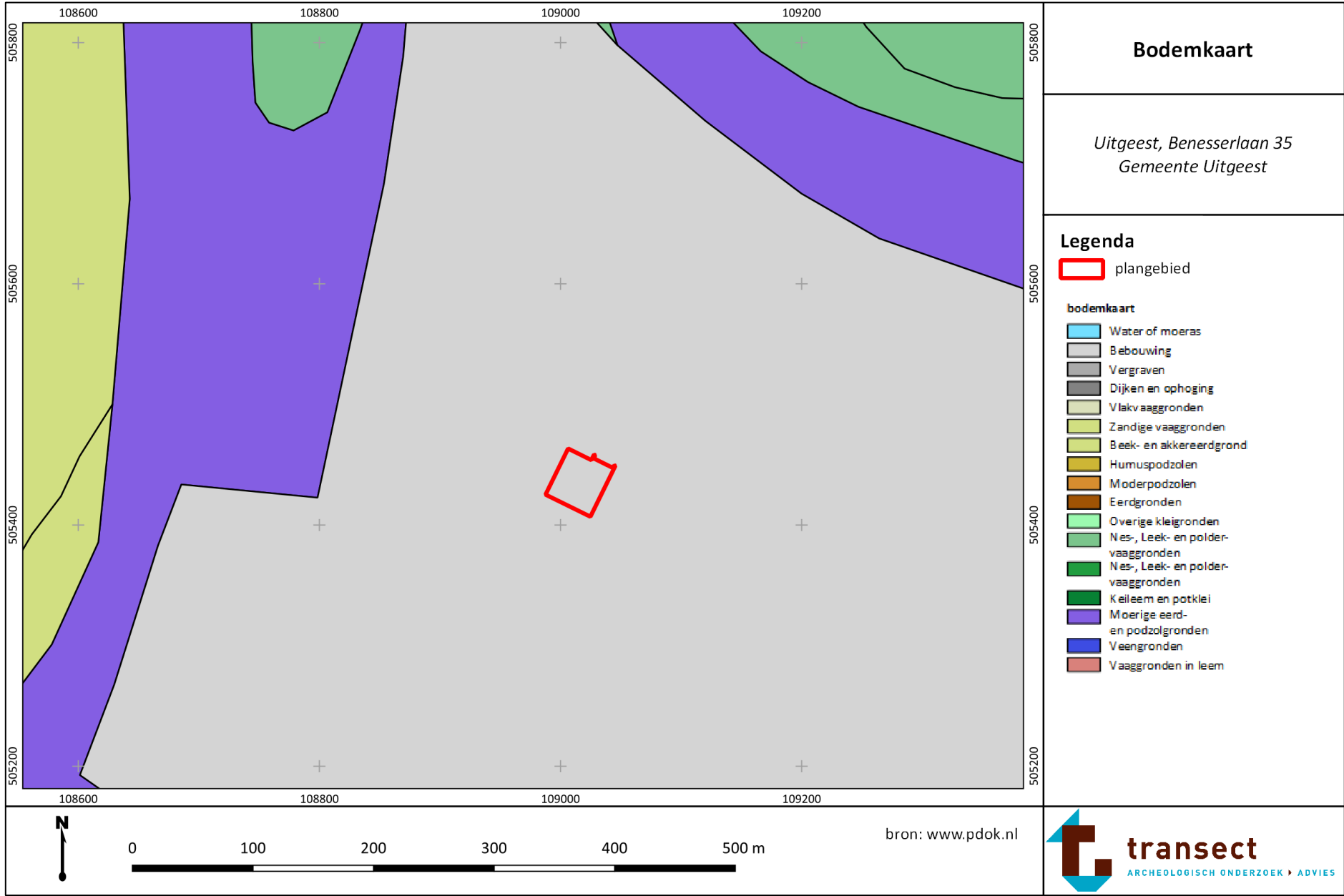
Bijlage 4: Geomorfologie

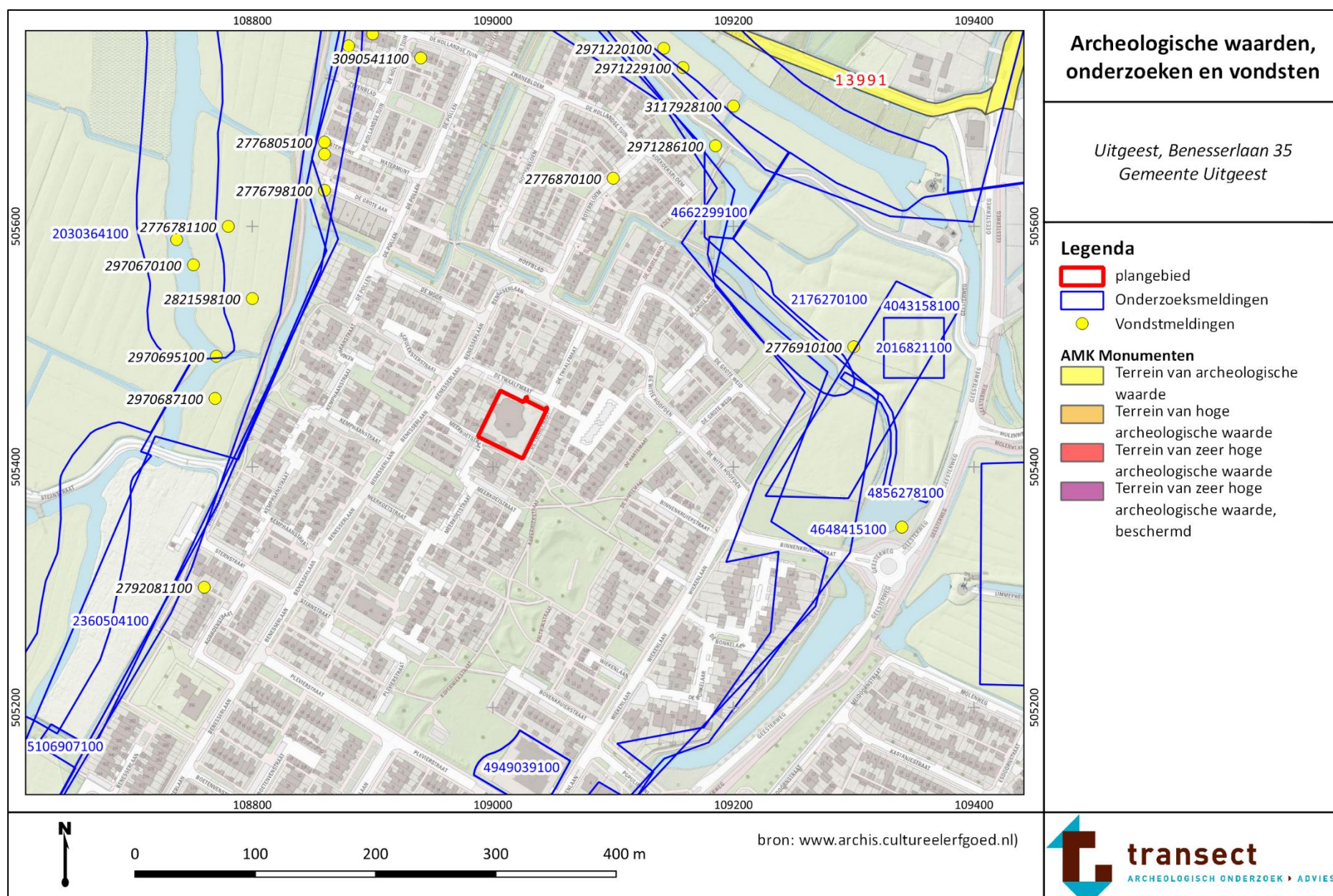
Bijlage 5: Hoogtekaart

Bijlage 6: Bodemkaart

Bijlage 7: Archeologische informatie

Bijlage 8: Boorpuntenkaart

Bijlage 8: Foto's van boringen

Hieronder volgen enkele foto's van boring 1. De boorkernen op onderstaande foto's zijn van rechts naar links uitgelegd, waarbij de onderkanten van de boringen naar boven wijzen (per 50 cm). De guts is naar rechts (het diepste punt) uitgelegd.

boring 1

Boring 2

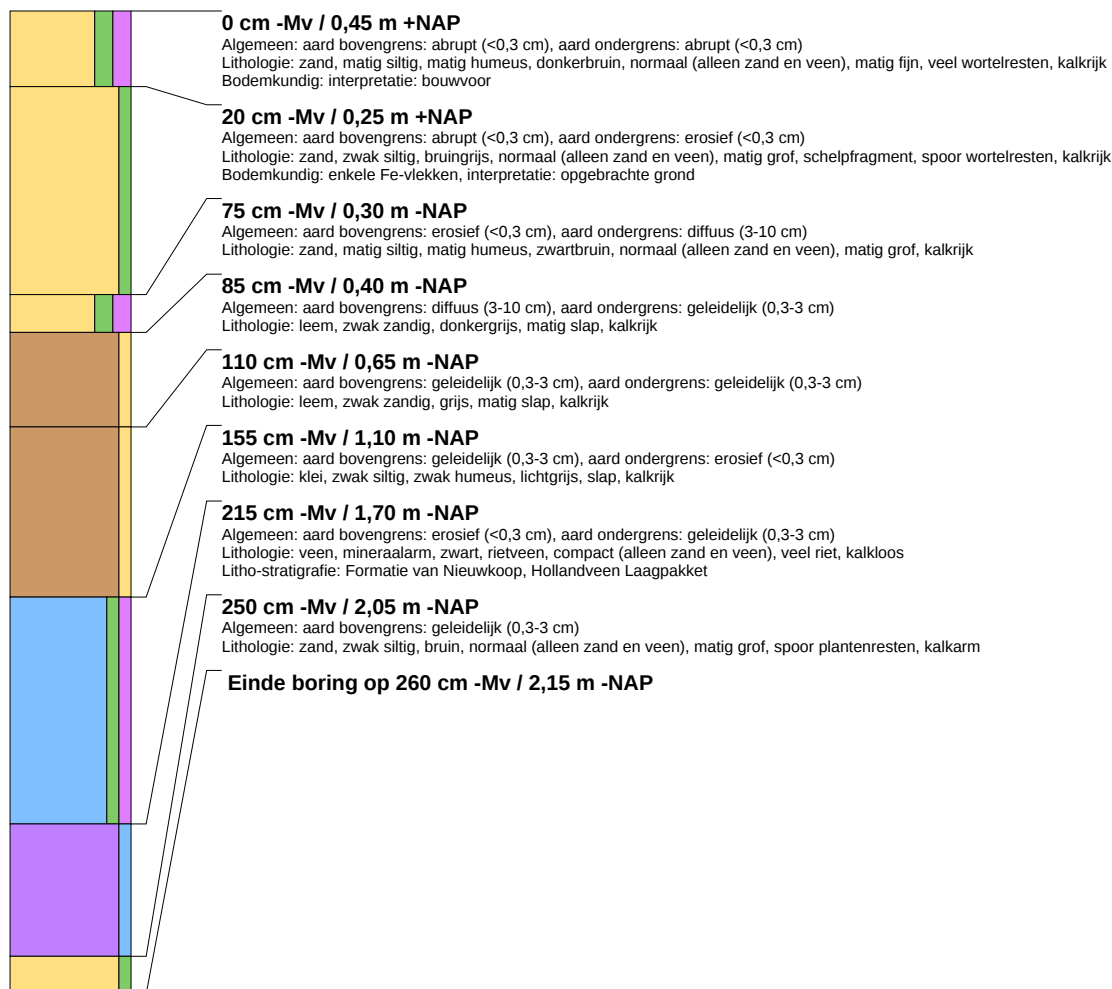
Boring 3

Boring 4

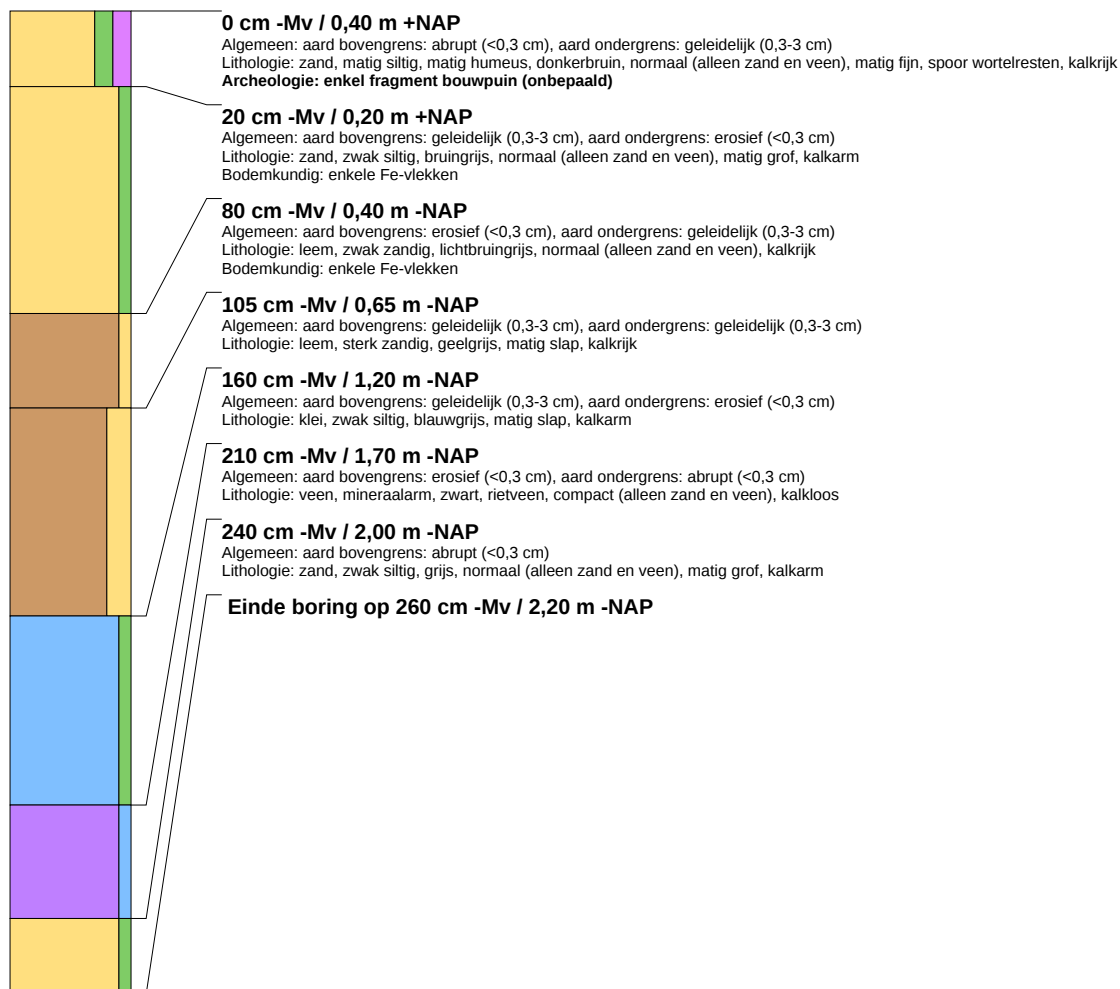
boring: 040084-1

beschrijver: JDW, datum: 24-6-2022, X: 109.004,16, Y: 505.458,22, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 0,45, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Noord-Holland, gemeente: Uitgeest, plaatsnaam: Uitgeest, opdrachtgever: Visser & Van Dam, uitvoerder: Transect

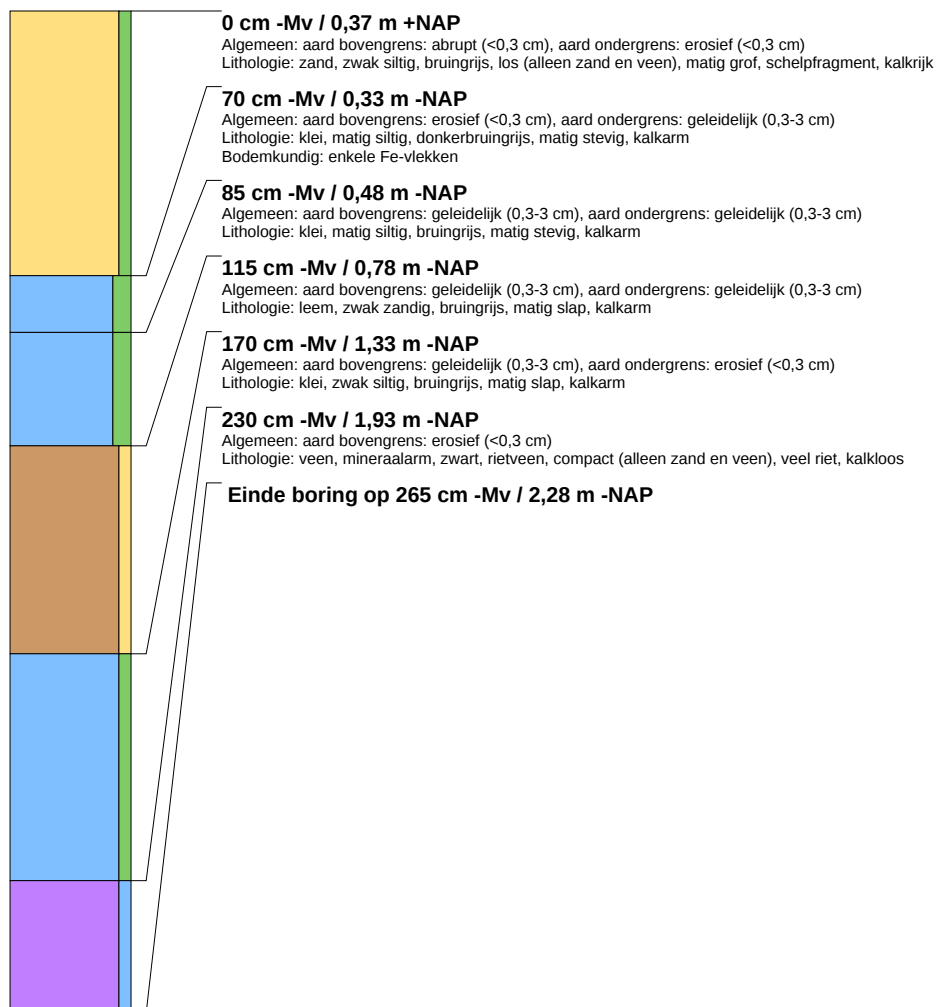
boring: 040084-2

beschrijver: JDW, datum: 24-6-2022, X: 109.037,42, Y: 505.449,24, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 0,40, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Noord-Holland, gemeente: Uitgeest, plaatsnaam: Uitgeest, opdrachtgever: Visser & Van Dam, uitvoerder: Transect

boring: 040084-3

beschrijver: JDW, datum: 24-6-2022, X: 109.022,90, Y: 505.413,75, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 0,37, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Noord-Holland, gemeente: Uitgeest, plaatsnaam: Uitgeest, opdrachtgever: Visser & Van Dam, uitvoerder: Transect

boring: 040084-4

beschrijver: JDW, datum: 24-6-2022, X: 108.992,64, Y: 505.432,05, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 0,24, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Noord-Holland, gemeente: Uitgeest, plaatsnaam: Uitgeest, opdrachtgever: Visser & Van Dam, uitvoerder: Transect

